

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ เทศบาลตำบลศรีสำราญ สำนักปลัดเทศบาล

ที่ บก ๕๔๙๐๑/

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เรื่อง รายงานผลการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจ
ของหน่วยงานรัฐ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลศรีสำราญ

เรื่องเดิม

ตามแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ของเทศบาลตำบลศรีสำราญ เพื่อยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใส และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment) : ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ นั้น

ข้อเท็จจริง

เทศบาลตำบลศรีสำราญ ได้ดำเนินการประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบนของการดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของหน่วยงานประกอบด้วยประเด็นดังนี้

- (๑) การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒) การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ
- (๓) การจัดซื้อจัดจ้าง
- (๔) การบริหารงานบุคคล

โดยมีรายละเอียดประกอบด้วย เหตุการณ์ความเสี่ยงและระดับของความเสี่ยง มาตรการในการจัดการบริหารความเสี่ยง ที่เป็นการดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๖๘

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) และเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการความเสี่ยงได้รับทราบและถือปฏิบัติ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นางสาวศศิวิมล แสบงบาล)

นิติกรชำนาญการ

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลศรีสำราญ

- เพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

(นายภทรรธ นามนิลธรา)

หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล รักษาราชการแทน
ปลัดเทศบาล

คำสั่งนายกเทศมนตรีตำบลศรีสำราญ

-ทราบ.....

-ดำเนินการ.....

(นายวิเศษ สุทวา)

นายกเทศมนตรีตำบลศรีสำราญ

แผนการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบน จากการดำเนินงานตามภารกิจ

เทศบาลตำบลศรีสำราญ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

คำนำ

เหตุการณ์ด้านการทุจริตเกิดแล้วจะมีผลกระทบทางลบ ซึ่งปัญหามาจากสาเหตุต่าง ๆ ที่ค้นหาต้นตอที่แท้จริงได้ยาก ความเสี่ยงจึงจำเป็นต้องคิดล่วงหน้าเสมอ การป้องกันการทุจริต คือการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าส่วนราชการ และเป็นเจตจำนงขององค์กรที่ร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ อันเป็นวาระเร่งด่วนของรัฐบาล การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ในองค์กร จะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งได้ว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีกรทุจริตหรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้น ก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

เทศบาลตำบลศรีสำราญ จึงได้จัดทำการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจในเทศบาลตำบลศรีสำราญ โดยมีการจำแนกและกำหนดขอบเขตของการประเมินความเสี่ยงการทุจริตออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

๑) ความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการพิจารณาอนุมัติอนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ

๒) ความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ

๓) ความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการจัดซื้อจัดจ้าง

๔) ความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการบริหารงานบุคคล

รวมถึงการกำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลศรีสำราญ และจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการให้หรือรับสินบน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

เทศบาลตำบลศรีสำราญ

๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจ ของหน่วยงาน

๑.๑ ความหมายของความเสี่ยง ผลประโยชน์ทับซ้อน การทุจริต และการให้หรือรับสินบน

๑.๑.๑) ความเสี่ยง (risk) หมายถึง ความไม่แน่นอนของผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เป็นการคาดเดาเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่แน่นอน ซึ่งผลลัพธ์ของความเสี่ยงดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับความน่าจะเป็นของผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ความเสี่ยงในการเงิน ความเสี่ยงในการบริหาร การประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจะพิจารณาจากผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น และความน่าจะเป็นของผลลัพธ์นั้น ๆ (จากพจนานุกรมศัพท์ เศรษฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ ๓)

ความเสี่ยงในความหมายของการดำเนินชีวิตประจำวัน คือ สิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือคาดไม่ถึง เช่น เดินเล่นอยู่ดีๆ ก็มีวัตถุลอยฟ้าหล่นมาโดนหัวเราเป็นต้น บางครั้งเราอาจจะพอเข้าใจว่าทำสิ่งนั้นเป็นเรื่องเสี่ยงแต่อยากทำดู หรือไม่มีทางเลือกก็ต้องเสี่ยงเอา เช่น การเดินเท้าเปล่าในที่เปลี่ยวอาจจะโดนงูกัด หรือตะขาบต่อยได้ แต่ไม่มีรองเท้าและจำเป็นต้องไปหาอาหารมากิน มันก็เลยต้องเสี่ยงเอาอย่างนี้ก็เป็นได้ดังความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๖) ซึ่งนิยาม “เสี่ยง” ไว้ว่าลองเผชิญดู หรือลองทำในสิ่งที่จะอาจจะให้ผลได้สองทาง คือผลทางดี หรือทางไม่ดี เป็นต้น แต่ความเสี่ยงตามความหมายในทางวิชาการ โดยเฉพาะในการบริหาร หรือการจัดการนั้นมีการอธิบายที่แตกต่างไปจากความเสี่ยงในความหมายปกติที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนี้

Berg (๒๐๑๐) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความเสี่ยงว่า เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือการดำเนินงานในองค์กร มีผู้ให้นิยามความเสี่ยงไว้หลากหลายลักษณะแตกต่างกันแต่โดยทั่วไปจะหมายถึง ความไม่แน่นอนของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง และสิ่งที่มีอิทธิพลที่จะส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ในการดำเนินงานขององค์กร อาจจะเป็นเหตุการณ์หรือผลของเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

Mordent (๒๐๐๗) นิยามความเสี่ยงในมุมมองของนักยุทธศาสตร์ว่า เพื่อประโยชน์สูงสุดในการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ความเสี่ยงในการตัดสินใจขึ้นอยู่กับคุณลักษณะสองประการต่อไปนี้คือ ประการแรกความรู้เกี่ยวกับทางเลือกที่จะตัดสินใจมีมากน้อยเพียงใด และประการที่สองคือความรู้เกี่ยวกับผลลัพธ์ที่จะเกิดจากทางเลือก แต่ละทางเลือกที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ

Robbins และ Coulter (๒๐๐๕) นิยามความเสี่ยงไว้ว่าเป็นสถานการณ์ ที่ผู้ตัดสินใจในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งยังพอจะคาดเดาผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจดังกล่าวได้ในระดับหนึ่ง แปลว่าคาดเดาผลลัพธ์ได้มากก็จะมีความเสี่ยงน้อยและในทางตรงกันข้าม ถ้าคาดเดาได้น้อยก็จะมีความเสี่ยงสูง

จากแนวคิดและนิยามความเสี่ยงที่นำเสนอไปข้างต้น พอสรุปได้ว่า ความเสี่ยงเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญ หรือที่เราคาดไม่ถึงอันเนื่องมาจากความรู้และข้อมูลที่เราถืออยู่ขณะที่มีการวางแผนดำเนินการนั้น ยังไม่ชัดเจนหรือมากพอที่จะตัดสินใจได้ดีกว่าที่วางแผนไว้อย่างไรก็ตามหากผู้บริหารและคณะทำงานได้ตระหนัก

ตั้งข้อสังเกตและระบุสิ่งที่พึงระวังไว้ตั้งแต่ต้น หรือเมื่อมีความรู้และข้อมูลใหม่ที่พอจะคาดเดาส่ิงที่อาจจะเกิดขึ้น และทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ก็จะได้หาทางป้องกันหรือแก้ไขได้ทันเวลาที่จะทำให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรลดลงหรือไม่เกิดขึ้นได้

๑.๑.๒) ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest : COI) สำนักงาน ก.พ. ได้ให้นิยามคำว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” คือ สถานการณ์หรือการกระทำของบุคคล (ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงานบริษัท ผู้บริหาร) มีผลประโยชน์ส่วนตนเข้ามาเกี่ยวข้อง จนส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนั้น การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ทั้งเจตนาหรือไม่เจตนา หรือบางเรื่องเป็นการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนไม่เห็นว่าจะเป็นสิ่งผิดแต่อย่างใด พฤติกรรมเหล่านี้เป็นการกระทำความผิดทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ (ประโยชน์ของส่วนรวม) แต่กลับตัดสินใจปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องเป็นหลัก ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ซึ่งจะนำไปสู่การทุจริตต่อไป

สำนักมาตรฐานการป้องกันการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. โดยศาสตราจารย์ ดร.กำชัย จงจักรพันธ์ให้คำนิยามของ Conflict of interest หรือการขัดกันแห่งผลประโยชน์ หมายถึง สถานการณ์ สถานการณ์ หรือข้อเท็จจริงที่บุคคลมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องใช้อุบายพิฉินจ ปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตาม อำนาจหน้าที่เพื่อส่วนรวมเพื่อหน่วยงานหรือเพื่อองค์กร แต่ตนเองมีผลประโยชน์ส่วนตนเกี่ยวข้องอยู่ในเรื่องนั้น ๆ

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

สถานการณ์ที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจอยู่ในสภาพสับสนระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม โดยมีแรงจูงใจในการตัดสินใจจากประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้เกิดการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจของผู้นั้นขาดอิสระไม่เป็นกลาง เบี่ยงเบนออกจากหลักการบริหารเพื่อประโยชน์สาธารณะ

พฤติกรรมแบบใดที่เข้าข่ายผลประโยชน์ทับซ้อน ได้แก่

๑. การรับผลประโยชน์ เช่น การรับของรางวัล/ความสะดวกสบาย/ความบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ ส่งผลให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้ให้ของขวัญนั้น
๒. การใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อหาประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัว หรือพวกพ้อง
๓. การรับงานนอก เช่น การเป็นที่ปรึกษาและการจ้างงานให้แก่ตนเอง การใช้เวลา/ทรัพย์สินของราชการในการทำงานนอกที่ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน
๔. การเปิดเผยข้อมูลลับของราชการเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ เช่น เปิดเผยคุณลักษณะเฉพาะ (Specification) ในกรณีการจัดซื้อ-จัดจ้างของหน่วยงาน
๕. การนำทรัพย์สินของราชการไปใช้ในงานหรือกิจการส่วนตัว
๖. การใช้อิทธิพลโดยตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกรับผลตอบแทนจนส่งผลให้เป็นคุณหรือโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม

๗. การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่ง เช่น การใช้ประโยชน์จากที่เคยปฏิบัติหน้าที่ราชการมาเรียกรับผลประโยชน์/ผลตอบแทนให้กับตนเองหรือพวกพ้อง เช่น การรับตำแหน่งที่ปรึกษาโรงงานอุตสาหกรรมหลังจากเกษียณอายุราชการในตำแหน่งอุตสาหกรรมจังหวัด

๑.๑.๓) การทุจริต (Corruption) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายว่า (๑) ความประพฤติชั่ว ถ้าเป็นความประพฤติชั่วทางกายเรียกว่า กายทุจริต ถ้าเป็นความประพฤติชั่วทางวาจาเรียกว่า วาจาทุจริต ถ้าเป็นความประพฤติชั่วทางใจ เรียกว่า มโนทุจริต (๒) โกง เช่น ทุจริตในการสอบ คดโกง ฉ้อโกง เช่น ทุจริตต่อหน้าที่ (๓) ไม่ซื่อตรง เช่น คนทุจริต

ประมวลกฎหมายอาญาให้คำนิยามไว้ในมาตรา ๑ (๑) ได้บัญญัติ“โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ ได้บัญญัติ “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้มีตำแหน่ง หรือหน้าที่ซึ่งที่ตนมิได้มี ตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบ สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๖๔) ได้ระบุนิยามและรูปแบบของการทุจริตเป็น ๗ ประเภท ได้แก่

๑) การทุจริตขนาดใหญ่ (Grand Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูง เพื่อ บิดเบือนนโยบายหรือการใช้อำนาจรัฐในทางมิชอบ เพื่อให้ผู้นำหรือผู้บริหารประเทศได้รับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรของชาติ

๒) การทุจริตขนาดเล็ก (Petty Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับกลาง และ ระดับล่างต่อประชาชนทั่วไป โดยการใช้อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในทางมิชอบ

๓) การติดสินบน (Bribery) เป็นการเสนอการให้หรือสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ทั้งในรูปของเงิน สิ่งของ และสิ่งตอบแทนต่าง ๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

๔) การยักยอก (Embezzlement) คือ การที่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่องค์กรของรัฐนำเงินหรือ สิ่งของที่ได้รับมอบหมายให้ใช้ในหน้าที่ราชการมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน หรือเพื่อกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

๕) การอุปถัมภ์ (Patronage) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวกด้วยการคัดเลือกบุคคลจากสายสัมพันธ์ทางการเมืองหรือเครือข่าย (Connection) เพื่อเข้ามาทำงานหรือเพื่อได้รับผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

๖) การเลือกที่รักมักที่ชัง (Nepotism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวกโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจที่มีในการให้ผลประโยชน์หรือให้หน้าที่การทำงานแก่เพื่อน ครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิดโดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

๗) ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) คือ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับ ประโยชน์ส่วนรวมอันเกิดจากที่บุคคลต้องมีหน้าที่หรือสถานะมากกว่า ๑ สถานะ

จากแนวคิด นิยามและกฎหมายที่กล่าวไปข้างต้น อาจสรุปได้ว่าความหมายของการทุจริตไม่มีขอบเขต นิยามที่เป็นมาตรฐานเหมือนกันในระดับสากล แต่มีความเหมือนกันตรงที่ถือเป็นการกระทำผิดอย่างหนึ่ง ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่หรือกระทำโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่แสดง ความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม เกิดขึ้นได้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เป็นการกระทำที่อาจถูกกฎหมายหรือผิด กฎหมายก็ได้ และมักเป็นพฤติกรรมที่ซับซ้อน ซ่อนเร้น ปิดบัง บิดเบือน ที่พิสูจน์หรือตรวจสอบได้ยาก

๑.๑.๔) การให้หรือรับสินบน (Bribery) การให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจ ของ หน่วยงานของรัฐ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน (corruption) ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญใน ภาครัฐและสังคม โดยหลักวิชาการสามารถอธิบายความหมายและองค์ประกอบของพฤติกรรมนี้ได้ดังนี้

๑) ความหมายของสินบน (Bribery) สินบน หมายถึง การให้ การเสนอให้ การรับ หรือการขอรับ ผลประโยชน์ที่ไม่ชอบธรรม (เช่น เงิน ของมีค่า สิทธิประโยชน์หรือสิ่งอื่นใด) เพื่อกระทำหรือละเว้นการกระทำ อย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของบุคคลในหน่วยงานของรัฐ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่ง ผลประโยชน์ส่วนตัวหรือกลุ่ม โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องหรือประโยชน์สาธารณะ

๒) การดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ ภารกิจของหน่วยงานของรัฐ หมายถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบที่หน่วยงานรัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมาย นโยบาย หรือวัตถุประสงค์สาธารณะ เช่น การ ให้บริการสาธารณะ การออกใบอนุญาต การจัดซื้อจัดจ้าง การตัดสินใจทางนโยบาย หรือการบังคับใช้ กฎหมาย

๓) การให้หรือรับสินบนในการดำเนินงานตามภารกิจ การให้หรือรับสินบนในการดำเนินงานตามภารกิจ ของหน่วยงานของรัฐ หมายถึงการที่บุคคลในหน่วยงานรัฐ (เช่น ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ) รับผลประโยชน์ ที่ไม่ชอบธรรมจากบุคคลหรือองค์กรภายนอก เพื่อกระทำหรือละเว้นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ ของตน เช่น

- การให้สินบน : บุคคลหรือองค์กรภายนอกเสนอหรือมอบผลประโยชน์ให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ไม่ชอบธรรม

- การรับสินบน: เจ้าหน้าที่รัฐรับผลประโยชน์ที่ไม่ชอบธรรมเพื่อกระทำหรือละเว้นการกระทำ ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่

๔) องค์ประกอบของพฤติกรรม พฤติกรรมการให้หรือรับสินบนในการดำเนินงานตามภารกิจของรัฐ มีองค์ประกอบหลัก ดังนี้

- ผู้ให้สินบน (Briber) : บุคคลหรือองค์กรที่เสนอหรือมอบผลประโยชน์ที่ไม่ชอบธรรม

- ผู้รับสินบน (Bribee) : เจ้าหน้าที่รัฐที่รับผลประโยชน์ที่ไม่ชอบธรรม

- ผลประโยชน์ที่ไม่ชอบธรรม : สิ่งที่มีมูลค่า เช่น เงิน ของมีค่า สิทธิประโยชน์

- การกระทำหรือละเว้นการกระทำ : การปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของรัฐ เพื่อตอบแทนผลประโยชน์ที่ได้รับ

๕) ผลกระทบ พฤติกรรมการให้หรือรับสินบนในการดำเนินงานตามภารกิจของรัฐส่งผลกระทบ หลายด้าน เช่น

- ต่อหน่วยงานรัฐ : ทำให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความน่าเชื่อถือ

- ต่อสังคม : สร้างความไม่เป็นธรรม ลดความเชื่อมั่นในระบบราชการ และเพิ่มต้นทุนทางเศรษฐกิจ

- ต่อการพัฒนาประเทศ: เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและส่งเสริมการทุจริตในวงกว้าง คำที่สื่อถึงสินบน โดยนัยหรือคำที่คนทั่วไปใช้แทนคำว่า "สินบน" ในชีวิตประจำวัน มักเป็นคำที่ฟังดูสุภาพหรือเป็นคำแสลง แต่ยังสื่อถึงการให้หรือรับผลประโยชน์ที่ไม่ชอบธรรมได้ชัดเจน โดยคำเหล่านี้มักใช้ในบริบทที่ไม่เป็นทางการหรือเพื่อหลีกเลี่ยงการพูดตรง ๆ ตัวอย่างคำที่สื่อถึงความหมายของสินบนโดยนัย ได้แก่

- **เงินใต้โต๊ะ** ความหมาย : เงินหรือผลประโยชน์ที่ให้หรือรับโดยไม่เปิดเผย เพื่อแลกกับการกระทำหรือละเว้นการกระทำบางอย่าง ตัวอย่าง : "ต้องจ่ายเงินใต้โต๊ะถึงจะได้ใบอนุญาตเร็ว ๆ นะ"

- **น้ำร้อนน้ำชา** ความหมาย : เงินหรือของขวัญที่ให้เพื่อแสดงความขอบคุณหรือเรียกร้องความช่วยเหลือ ตัวอย่าง : "ถ้าอยากให้งานเดินเร็ว ต้องมีน้ำร้อนน้ำชาให้เขาหน่อย"

- **ค่าคุ้มครอง** ความหมาย: เงินที่จ่ายให้เพื่อแลกกับการได้รับความช่วยเหลือหรือการปกป้องจากผู้มีอำนาจ ตัวอย่าง : "ร้านค้าแถวนี้ต้องจ่ายค่าคุ้มครองทุกเดือน"

- **ค่าดำเนินการ** ความหมาย : เงินที่จ่ายเพิ่มเติมนอกเหนือจากค่าธรรมเนียมปกติ เพื่อให้กระบวนการต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างรวดเร็วหรือสะดวกขึ้น ตัวอย่าง : "ถ้าจ่ายค่าดำเนินการเพิ่ม งานจะเสร็จภายในวันนี้เลย"

- **ของขวัญ** ความหมาย : สิ่งของหรือเงินที่ให้เพื่อแสดงความขอบคุณหรือเรียกร้องความช่วยเหลือ ตัวอย่าง : "อย่าลืมเตรียมของขวัญไปให้เขาด้วยนะ"

- **ค่าหัวคิว** ความหมาย: เงินที่จ่ายเพื่อให้ได้สิทธิ์หรือลำดับความสำคัญก่อนผู้อื่น ตัวอย่าง : "ถ้าอยากได้คิวแรก ต้องจ่ายค่าหัวคิวนะ"

- **ค่าขอบคุณ** ความหมาย : เงินหรือของที่ให้เพื่อแสดงความขอบคุณหลังจากได้รับความช่วยเหลือ ตัวอย่าง : "งานเสร็จแล้ว อย่าลืมให้ค่าขอบคุณเขาหน่อย"

- **ค่าปรับ** ความหมาย : เงินที่จ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดีหรือการลงโทษ ตัวอย่าง : "ถ้าจ่ายค่าปรับให้ตำรวจ ก็ไม่ต้องถูกยึดใบอนุญาต"

- **ค่าบริการ** ความหมาย : เงินที่จ่ายเพิ่มเติมเพื่อให้ได้รับบริการที่ดีขึ้นหรือรวดเร็วขึ้น ตัวอย่าง : "ถ้าจ่ายค่าบริการเพิ่ม งานจะเสร็จเร็วขึ้น"

- **ค่าตอบแทน** ความหมาย : เงินหรือผลประโยชน์ที่ให้เพื่อแลกกับการกระทำบางอย่าง ตัวอย่าง : "เขาต้องการค่าตอบแทนเพื่อช่วยเราจัดการเรื่องนี้"

- **ค่าหัว** ความหมาย : เงินที่จ่ายให้เพื่อแลกกับการได้รับสิทธิ์หรือความช่วยเหลือ ตัวอย่าง : "ถ้าอยากได้งานนี้ ต้องจ่ายค่าหัวให้เขาก่อน"

- **ค่าความดีความชอบ** ความหมาย : เงินหรือผลประโยชน์ที่ให้เพื่อแลกกับการได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ ตัวอย่าง : "ถ้าอยากได้โครงการนี้ ต้องมีค่าความดีความชอบให้เขาด้วย"

- **ค่าอำนวยความสะดวก** ความหมาย : เงินที่จ่ายเพื่อให้กระบวนการต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างรวดเร็วหรือสะดวกขึ้น ตัวอย่าง : "ถ้าจ่ายค่าอำนวยความสะดวก งานจะเสร็จเร็วขึ้น"

- **ค่าหัวเรือใหญ่** ความหมาย : เงินที่จ่ายให้ผู้มีอำนาจหรือผู้ตัดสินใจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ ตัวอย่าง : "ถ้าอยากได้สัญญานี้ ต้องมีค่าหัวเรือใหญ่ให้เขาด้วย"

- **คำคุณ** ความหมาย : เงินที่จ่ายเพื่อให้มีการเจรจาหรือตกลงกันในทางที่เอื้อประโยชน์
ตัวอย่าง : "ถ้าอยากให้เราช่วย ต้องมีคำคุณน้อย"

สรุปคำเหล่านี้ล้วนสื่อถึงความหมายของ "สินบน" โดยน้อยและมักใช้ในบริบทที่ไม่เป็นทางการหรือเพื่อหลีกเลี่ยงการพูดตรง ๆ การใช้คำเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมหรือพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การทุจริตได้

๑.๒ รูปแบบของการทุจริต (แนวคิด HEIDENHEIMER, ๑๙๗๘)

การทุจริตสีดำ หมายถึง การทุจริตที่คนส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่ามีความผิดและสมควรถูกดำเนิน
การทุจริตสีเทา หมายถึง การกระทำที่คนส่วนหนึ่งเห็นว่าควรถูกลงโทษ แต่อีกส่วนหนึ่งเห็นแตกต่าง
ออกไป และคนส่วนใหญ่มีความเห็นคลุมเครือ

การทุจริตสีขาว เป็นการกระทำที่คนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะชนชั้นนำในสังคมเห็นว่ายอมรับได้
เช่น การแข่งแฉก การใช้อิทธิทธิ การให้ค่าน้ำร้อนน้ำชา เป็นต้น

๑.๓ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน

ทฤษฎีอุปถัมภ์

๑. จากโครงสร้างของสังคมมีความสัมพันธ์ในลักษณะการพึ่งพาอาศัยในความเท่าเทียมกัน
โดยที่ ต่างฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ต่างตอบแทน

๒. ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีองค์ประกอบของความเป็นมิตรรวมอยู่ด้วยแต่เป็นมิตรภาพอยู่ด้วย
แต่ เป็นมิตรภาพที่ขาดดุลยภาพ คือ อีกฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่งมากเกินไป

๓. เป็นระบบซึ่งมีการพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดพวกพ้องในองค์กร ทำให้ง่าย
ต่อการเกิดการทุจริตและประพฤตินิยมชอบและยากต่อการตรวจสอบ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ทฤษฎีเกี่ยวกับลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์เป็นการเน้นย้ำความต้องการของมนุษย์ซึ่ง
มีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด ได้แก่

๑. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุด หรือความต้องการประจักษ์ตน
๒. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับ
๓. ความต้องการในสังคม ความรัก และความเป็นเจ้าของ
๔. ความต้องการในความปลอดภัย และความมั่นคง
๕. ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพ และชีวภาพ

ทฤษฎีการทุจริต

ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นเมื่อมีปัจจัย ๓ ประการ คือ ความไม่ซื่อสัตย์ โอกาสที่เอื้ออำนวย และสิ่งที่เรา
หรือปัจจัยเรา ได้แก่

๑. ความไม่ซื่อสัตย์ เมื่อมนุษย์ยังมีความต้องการ ความโลภ แม้ถูกสะกดด้วยจริยธรรมคุณธรรม
และบทลงโทษทางกฎหมายก็ตาม ความจำเป็นทางเศรษฐกิจมีส่วนผลักดันให้บุคคลตัดสินใจทำความผิด
เพื่อให้ตนเองอยู่รอด

๒. โอกาส ผู้กระทำความผิดพยายามที่จะหาโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการทุจริต โอกาสที่เข้ายวนต่อการทุจริตย่อมกระตุ้นให้เกิดการทุจริต โอกาสที่เข้ายวนต่อการทุจริตย่อมกระตุ้นให้เกิดการทุจริตได้ง่ายขึ้นกว่า โอกาสที่ไม่เปิดช่อง

๓. การจูงใจ เป็นองค์ประกอบข้อสุดท้ายที่มีความสำคัญ เนื่องจากการทำความเข้าใจถึงมูลเหตุจูงใจให้บุคคลตัดสินใจกระทำการทุจริตจะนำไปสู่การหามาตรการในการป้องกันการทุจริต ประเภทของการจูงใจสามารถจำแนกได้ ดังนี้

- มีความทะเยอทะยานอย่างไม่มีที่สิ้นสุด
- ประารถนาจะยกระดับตนเองให้ทัดเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม
- ปัญหาทางการเงิน
- การกระทำเพื่ออยากเด่น
- ความต้องการที่จะแก้แค้นซึ่งอาจมาจากผู้บังคับบัญชา
- ทำเพื่ออุดมคติของตนเอง

๑.๔ สาเหตุของความเสียหายการทุจริตที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบน

กลุ่มที่ ๑ เกิดจากพฤติกรรมความโลภ ได้แก่

- ๑) มาจากพฤติกรรมส่วนบุคคลที่มาจากความโลภ ความไม่เพียงพอ
- ๒) เป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ขาดหลักยึดด้านคุณธรรมจนกลายเป็นคนที่เห็นแก่ได้มีความอยาก และความไม่รู้จักพอ
- ๓) การขาดปทัสสถาน (Norm) ของความเป็นบุคคลสาธารณะ (Public Persons) ที่ต้องยึดหลักความเป็นกลาง และความเป็นธรรมเป็นที่ตั้ง

กลุ่มที่ ๒ เกิดจากการมีโอกาหรือการที่ระบบการทำงานมีช่องว่าง ได้แก่

- ๑) เกิดจากการมีโอกาหรือจากการที่ระบบงานมีช่องว่างเป็นสาเหตุที่มาจากระบบการทำงานมีช่องว่างให้ทุจริต
- ๒) การขาดระบบ การควบคุม ตรวจสอบที่ไม่รัดกุมโดยสรุปสาเหตุได้แก่
 - (๑) การขาดความรู้ ความเข้าใจผิด หรือถูกใช้ให้กระทำ
 - (๒) ความเคยชินของเจ้าหน้าที่ที่คุ้นเคยกับการที่จะได้ “ค่าน้ำร้อนน้ำชา”
 - (๓) การถูกบังคับให้รับตามบรรทัดฐานของกลุ่ม
 - (๔) การอาศัยช่องว่างของระเบียบและกฎหมาย
 - (๕) ไม่ปฏิบัติตามกฎและระเบียบ
 - (๖) การทุจริตตามระบบ (Systemic) ด้านงบประมาณ การเงิน การคลัง และการจัดซื้อจัดจ้าง
 - (๗) เกิดจากการใช้อำนาจ บารมีอิทธิพลหรือตำแหน่งหน้าที่ราชการที่มีอำนาจในการวินิจฉัย
 - (๘) โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองที่อ่อนแอ
 - (๙) โครงสร้างทางเศรษฐกิจมีการผูกขาดของกลุ่มทุนขนาดใหญ่

(๑๐) โครงสร้างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นแบบอุปถัมภ์ค่านิยม
ยกย่องคนมีฐานะร่ำรวย

(๑๑) โครงสร้างทางการเมืองที่ต้องอาศัยเงินเป็นใหญ่ การจ่ายเงินเพื่อซื้อเสียง
ทำงานทางการเมือง

(๑๒) กระแสทุนทางการเมือง อาทิ โครงการเมกะโปรเจกต์ ถือว่าเป็นการคอร์รัปชัน
เชิงบูรณาการที่ต้องใช้ทุนในการบริหารจัดการจัดจ้างที่ปรึกษา วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีคนรอบรู้
อยู่ในวงจำกัดทำให้การทุจริตประพฤติมิชอบเป็นไปได้โดยง่าย

(๑๓) ความไม่เข้มแข็งขององค์กรตรวจสอบปราบปรามของรัฐ

(๑๔) เกิดการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนที่มีการแข่งขันแย่งจ่ายส่วยหรือสินบน
เพื่อให้ได้รับอนุมัติให้นำเข้า หรือได้มาซึ่งใบอนุญาตต่อการได้รับสิทธิต่อโครงการต่าง ๆ

(๑๕) กฎหมายขาดความสมบูรณ์ในการดำเนินการ

(๑๖) การบังคับใช้กฎหมายไทยยังไม่เคร่งครัด และมีช่องโหว่ให้ผู้ใช้อกฎหมายดำเนินการ
แบบสองมาตรฐาน และขาดความเชื่อมั่นต่อการเข้าร้องเรียนและฟ้องร้อง

กลุ่มที่ ๓ เกิดจากการขาดจริยธรรม ได้แก่

๑) การขาดจริยธรรมส่วนบุคคล

๒) จริยธรรมขององค์กรไม่ได้มีการบังคับใช้ให้เกิดผล

๓) ขาดเจตจำนงที่แน่วแน่ของฝ่ายการเมืองในการแก้ไขปัญหา

๔) ภาคการเมืองขาดความมั่นคงและต่อเนื่อง

กลุ่มที่ ๔ เกิดจากแรงจูงใจและความคุ้มค่าในการเสี่ยง ได้แก่

๑) เพราะทุจริตแล้วได้รับผลประโยชน์มากเมื่อเทียบกับความเสี่ยง

๒) การบังคับใช้กฎหมายปราบปรามหรือการลงโทษทางสังคมขาดประสิทธิภาพ โดยสรุปสาเหตุหลักได้แก่

(๑) การขาดระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและเข้มแข็งขาดความหลากหลายในการตรวจสอบ
จากภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนรวมถึงการทำลายระบบตรวจสอบอำนาจรัฐ

(๒) ขาดการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบ

(๓) ประชาชนส่วนใหญ่มักจะเป็นเหยื่อหน้าวางเฉย ไม่มีปฏิกิริยาต่อพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่
ที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ผู้ทุจริตมีแรงจูงใจและรู้เห็นว่าผลตอบแทนที่จะได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับความเสี่ยงนั้นคุ้มค่า
จึงแสวงหาและพัฒนาแนวทางการทุจริตที่มีรูปแบบแปลกใหม่

(๔) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจขั้นพื้นฐานด้านกฎหมาย และขั้นตอนการอำนวยความสะดวก
ยุติธรรม รวมถึงความล่าช้าในการให้บริการและขาดความโปร่งใสของกระบวนการทำให้ประชาชนรู้สึกเบื่อ
หน่าย และขาดความศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรม

(๕) ประชาชนขาดแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนในกระบวนการยุติธรรม

๑.๕ ปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงการทุจริตที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบน

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ได้ระบุว่าปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตหรือผลประโยชน์ทับซ้อน ดังนี้

๑) การที่ไม่สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์สาธารณะออกจากกันได้อย่างสิ้นเชิง

๒) มีฐานความเชื่อในอดีตที่ว่าขุนนางหรือข้าราชการสามารถค้าขายได้โดยไม่เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ

๓) ตำแหน่งหน้าที่ราชการนำมาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตัว จึงขาดการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์สาธารณะ

๔) ทศนคติและความเชื่อของคนในสังคมยังคงเป็นแบบเดิม คือไม่สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้มีอำนาจกับผลประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้จึงพัฒนาไม่ทันต่อสถานการณ์ของระบบกฎหมายสากลที่แยกแยะเรื่องดังกล่าวออกจากกันอย่างชัดเจนเป็นระบบ

๑.๖ ลักษณะความเสี่ยงการทุจริตที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อาจเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะในภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ อนุญาต การให้บริการ การจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารงานบุคคล ซึ่งแต่ละด้านมี ลักษณะความเสี่ยงเฉพาะที่ต้องระมัดระวังและป้องกัน ดังนี้

๑) ความเสี่ยงการทุจริตที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ/อนุญาต (ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘)

- ลักษณะความเสี่ยง : การใช้อำนาจ discretion (ดุลยพินิจ) ของเจ้าหน้าที่ในการอนุมัติหรือไม่อนุมัติคำขอโดยไม่เป็นธรรม การเรียกรับหรือให้สินบนเพื่อเร่งกระบวนการอนุมัติหรืออนุญาต การสร้าง เงื่อนไขหรือกฎเกณฑ์ที่ไม่จำเป็นเพื่อให้เกิดการจ่ายเงินใต้โต๊ะ การให้สิทธิพิเศษแก่ผู้มีอิทธิพลหรือผู้ใกล้ชิด

- ตัวอย่าง : การอนุมัติใบอนุญาตก่อสร้างโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การอนุญาตให้ใช้ที่ดิน สาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

๒) ความเสี่ยงการทุจริตที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนในความโปร่งใสของการใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ

- ลักษณะความเสี่ยง : การใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือกลุ่ม การเลือกปฏิบัติในการให้บริการ เช่น ให้บริการเฉพาะคนใกล้ชิดหรือผู้จ่ายเงินใต้โต๊ะ การปกปิดข้อมูลหรือกระบวนการทำงานที่ขาดความโปร่งใส

- ตัวอย่าง : การบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรม เช่น การเก็บค่าปรับโดยไม่ออกใบเสร็จ การให้บริการสาธารณะแบบเลือกปฏิบัติ เช่น การจัดสรรน้ำประปาให้เฉพาะกลุ่ม

๓) ความเสี่ยงการทุจริตที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนในความโปร่งใสของการจัดซื้อจัดจ้าง

- ลักษณะความเสี่ยง : การกำหนดคุณลักษณะหรือเงื่อนไขเฉพาะเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้เสนอราคาบางราย การทุจริตในกระบวนการประมูล เช่น การเปิดซองประมูลล่วงหน้า การจงใจใช้งบประมาณเกินจริง เพื่อแบ่งผลประโยชน์การรับสินบนจากผู้ประกอบการเพื่อให้ได้งาน

- ตัวอย่าง : การจัดซื้ออุปกรณ์หรือวัสดุที่มีราคาสูงเกินความเป็นจริง การจ้างงานโครงการก่อสร้างโดยไม่มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

๔) ความเสี่ยงการทุจริตที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนในการบริหารงานบุคคล

- ลักษณะความเสี่ยง : การแต่งตั้งหรือโยกย้ายเจ้าหน้าที่โดยไม่เป็นธรรมเพื่อตอบแทนผลประโยชน์หรืออิทธิพล การเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์ในการสอบหรือคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน การใช้ อำนาจในการประเมินผลงานหรือเลื่อนตำแหน่งโดยไม่เป็นกลาง การสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ในองค์กร

- ตัวอย่าง : การแต่งตั้งบุคคลใกล้ชิดหรือญาติเข้าทำงานโดยไม่ผ่านกระบวนการคัดเลือก การเรียกรับเงินจากผู้สมัครงานเพื่อให้ได้ตำแหน่ง ความเสี่ยงการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหลายรูปแบบและเกิดขึ้นได้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ทั้งการอนุมัติ/อนุญาต การให้บริการ การจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารงานบุคคล การป้องกันและแก้ไขปัญหาต้องอาศัยมาตรการที่เข้มแข็งทั้งในด้านกฎหมาย ระบบการทำงาน และการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ที่โปร่งใสและมีจริยธรรม รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการทำงานของ หน่วยงานรัฐด้วย

๑.๗ สาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริตที่เกิดจากการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น การให้หรือรับสินบน เป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมี สาเหตุและปัจจัยหลายด้าน ทั้งเชิงโครงสร้าง วัฒนธรรม และปัจเจกบุคคล การเข้าใจสาเหตุและปัจจัยเหล่านี้ จะช่วยในการออกแบบมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถแบ่งสาเหตุและ ปัจจัยออกเป็นหมวดหมู่หลัก ๆ ดังนี้

๑) ปัจจัยเชิงโครงสร้างและระบบ

- ระบบราชการที่ซับซ้อนและไม่โปร่งใส : กระบวนการทำงานที่ยุ่งยาก มีขั้นตอนมาก และขาดความชัดเจน ทำให้เกิดช่องโหว่ในการทุจริต

- การขาดการตรวจสอบและถ่วงดุล : การขาดกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ จากหน่วยงานภายนอกหรือประชาชน ทำให้การทุจริตเกิดขึ้นได้ง่าย

- การกระจายอำนาจที่ไม่สมดุล : การถ่ายโอนอำนาจและการจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจไม่สอดคล้องกับศักยภาพหรือความพร้อมของท้องถิ่น นำไปสู่การบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและเสี่ยงต่อการทุจริต

- กฎหมายและนโยบายที่ไม่ชัดเจน : กฎหมายหรือนโยบายที่คลุมเครือหรือมีช่องโหว่ทำให้เกิดการตีความเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

๒) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

- ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ : ความยากจนหรือความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในชุมชนอาจทำให้บุคคลบางกลุ่มมองว่าการทุจริตเป็นทางออกเพื่อความอยู่รอดหรือการยกระดับฐานะ
- การแข่งขันเพื่อผลประโยชน์ : การแข่งขันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่นเพื่อเข้าถึงทรัพยากรหรือโครงการของรัฐอาจนำไปสู่การให้หรือรับสินบน
- งบประมาณและทรัพยากรที่มีจำกัด : การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอหรือไม่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นอาจทำให้เกิดการทุจริตเพื่อชดเชยข้อจำกัดดังกล่าว

๓) ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม

- วัฒนธรรมการให้ของขวัญหรือตอบแทน : ในบางสังคมการให้ของขวัญหรือเงินตอบแทนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งอาจถูกตีความผิดหรือนำไปสู่การทุจริต
- การยอมรับการทุจริตเป็นปกติ: หากสังคมมองว่าการทุจริตเป็นเรื่องปกติหรือเป็นทางเลือกที่ยอมรับได้ พฤติกรรมดังกล่าวก็จะเกิดขึ้นได้ง่าย
- ความสัมพันธ์ส่วนตัวและเครือข่ายอุปถัมภ์ : การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือเครือข่ายอุปถัมภ์เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔) ปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจเจกบุคคล

- ความโลภและความต้องการผลประโยชน์ส่วนตัว : ความต้องการผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือสังคมของบุคคลอาจเป็นแรงจูงใจให้เกิดการทุจริต
- การขาดจิตสำนึกสาธารณะ : การไม่ตระหนักถึงผลกระทบที่การทุจริตมีต่อสังคมส่วนรวม
- ความกลัวหรือความกดดัน : การถูกกดดันจากกลุ่มอิทธิพลหรือเครือข่ายการทุจริตให้มีส่วนร่วมในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

๕) ปัจจัยทางการเมือง

- การแทรกแซงทางการเมือง : การแทรกแซงจากนักการเมืองหรือกลุ่มอิทธิพลเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ
- การขาดความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : การถูกควบคุมหรือชี้นำโดยกลุ่ม การเมืองหรือผู้มีอำนาจในพื้นที่
- การเลือกตั้งที่ไม่โปร่งใส : การซื้อเสียงหรือการใช้เงินเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองอาจเชื่อมโยงกับการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๖) ปัจจัยทางเทคโนโลยีและการบริหาร

- การขาดระบบดิจิทัลและเทคโนโลยี : การไม่ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการบริหารงาน เช่น การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-procurement)
- การบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ : การขาดทักษะหรือความรู้ในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอาจนำไปสู่การทุจริต

๗) ปัจจัยด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

- การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เคร่งครัด : การลงโทษผู้กระทำผิดที่ไม่รุนแรงหรือไม่สม่ำเสมอ ทำให้การทุจริตยังคงเกิดขึ้น
- กระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้า: การดำเนินคดีที่ล่าช้าหรือไม่เป็นธรรมทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวกฎหมาย

ส่วนที่ ๒

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบน

๒.๑ กรอบการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารความเสี่ยงองค์กรโดยรวม หมายถึง กระบวนการบริหารความเสี่ยงที่บุคคลทั่วทั้งองค์กรได้มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ และคาดการณ์ถึงเหตุการณ์ หรือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการระบุแนวทางในการจัดการกับความเสี่ยงดังกล่าวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมหรือยอมรับได้เพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบน เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการให้หรือการรับสินบน ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลัก ตามภาระงานปกติของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการรับรู้และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายใน จะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยงเป็นการสอบทานเป็นลักษณะ Post-Decision

การบริหารความเสี่ยงองค์กรตามแนวคิด COSO มีองค์ประกอบทั้งหมด ๘ ประการ ได้แก่

๑) Internal Environment หรือ สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ถือเป็นพื้นฐานขององค์ประกอบอื่น ๆ ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของค่านิยม จริยธรรม ความสามารถของบุคลากร แนวทางการบริหารของผู้บริหาร ซึ่งสภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่ดีหรือไม่ดีจะมีผลต่อการควบคุมและการบริหารความเสี่ยง

๒) Objective Setting หรือ การกำหนดวัตถุประสงค์ องค์กรประกอบนี้เป็นเรื่องของการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยใหทราบถึงขอบเขตการดำเนินงาน และทำให้สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้อย่างครบถ้วน โดยการกำหนดวัตถุประสงค์สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ระดับใหญ่ ๆ คือ ระดับองค์กร Entity (Level) และระดับกิจกรรม Activity (Level)

๓) Event Identification หรือ การระบุถึงเหตุการณ์หรือปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยง โดยในองค์ประกอบนี้จะต้องพิจารณาทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่จะส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ ธรรมชาติ การเมือง สังคม การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โครงสร้างขององค์กรบุคลากร กระบวนการ และเทคโนโลยีขององค์กร เป็นต้น

๔) Risk Assessment หรือ การประเมินความเสี่ยง จะทำให้ทราบว่าเหตุการณ์หรือปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยง (จากองค์ประกอบที่แล้ว) จะส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือกิจกรรม โดยจะประเมินในด้านของความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น (Likelihood) และผลกระทบต่อหากเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจริง (Impact)

๕) Risk Response หรือการตอบสนองต่อความเสี่ยง ผู้บริหารจะต้องกำหนดว่าจะตอบสนอง หรือ จัดการต่อความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นอย่างไรโดยการตอบสนองความเสี่ยงดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของการหลีกเลี่ยง (Avoidance) การลดหรือควบคุม (Reduction) การกระจายหรือถ่ายโอน (Sharing) และการยอมรับ (Acceptance)

๖) Control Activities หรือ กิจกรรมการควบคุม หมายถึง นโยบายและแนวทางการปฏิบัติงาน ในการควบคุมที่ฝ่ายบริหารกำหนดขึ้น เพื่อให้มั่นใจว่าแผนจัดการความเสี่ยง/บริหารความเสี่ยงที่กำหนดขึ้นนั้น ได้มีการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาในการดำเนินงาน ไว้อย่างชัดเจน

๗) Information and Communication หรือ สารสนเทศและการสื่อสารเป็นการจัด หรือ กำหนดให้มีระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการบริหารความเสี่ยง

๘) Monitoring หรือ การติดตาม หมายถึง กระบวนการในการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานเพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการ/บริหารความเสี่ยงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๒ กรอบการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือการรับสินบน

กรอบตามหลักของการควบคุมภายในองค์กร (Control Environment) ตามมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ (Committee of Sponsoring Organizations ๒๐๑๓) โดยมาตรฐาน COSO เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับ มาตั้งแต่เริ่มออกประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๒ ซึ่งที่ผ่านมา มีการออกแนวทางด้านการควบคุมภายในเพิ่มเติม อีก ๓ ครั้ง คือ (ครั้งที่ ๑) เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๖ เป็นแนวทางด้านการทำรายงานทางการเงิน Internal Control over Financial Report – Guidance for Small Public Companies (ครั้งที่ ๒) เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๙ เป็นแนวทาง ด้านการกำกับติดตาม Guidance on Monitoring of Internal Control และ (ครั้งที่ ๓) ในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ เป็นแนวทางเพิ่มเติมด้านการควบคุมภายใน Internal Control – Integrated Framework : Framework and Appendices การปรับปรุงในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ นี้ยังคงยึดกรอบแนวคิดเดิม ของปี ค.ศ. ๑๙๙๒ ที่กำหนดให้ มีการควบคุมภายในแต่เพิ่มเติมในส่วนอื่น ๆ ให้ชัดเจนขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มเติมเรื่องการสอดส่อง ในภาพรวมของการกำกับดูแลกิจการ ดังนั้น การควบคุมภายในจึงถือว่ามี ความสำคัญอย่างยิ่งในการ ที่จะตอบสนองต่อความคาดหวังของหน่วยงานในการป้องกันเฝ้าระวังและตรวจสอบ การทุจริตภายในหน่วยงาน

สำหรับมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ๑๗ หลักการ ดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

หลักการที่ ๑ - องค์กรยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม

หลักการที่ ๒ - คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแล

หลักการที่ ๓ - คณะกรรมการ และฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน

หลักการที่ ๔ - องค์กร จูงใจ รักษาไว้และจูงใจพนักงาน

หลักการที่ ๕ - องค์กรผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๒ : การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

หลักการที่ ๖ - กำหนดเป้าหมายชัดเจน

หลักการที่ ๗ - ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม

หลักการที่ ๘ - พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต

หลักการที่ ๙ - ระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน
องค์ประกอบที่ ๓ : กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

หลักการที่ ๑๐ - ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

หลักการที่ ๑๑ - พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม

หลักการที่ ๑๒ - ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ ๔ : สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

หลักการที่ ๑๓ - องค์กรมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ

หลักการที่ ๑๔ - มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กร ให้การควบคุมภายในดำเนินต่อไปได้

หลักการที่ ๑๕ - มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อการ
ควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๕ : กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

หลักการที่ ๑๖ - ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน

หลักการที่ ๑๗ - ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลาและเหมาะสม

การป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กรองค์ประกอบการควบคุมภายในแต่ละองค์ประกอบ และหลักการ
จะต้องมีอยู่จริง และนำไปปฏิบัติได้ (Present & Function) ซึ่งจะทำให้การทำงานสอดคล้องและสัมพันธ์กัน

กรอบหรือภาระงานในการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบน มี ๔ กระบวนการ ดังนี้

๑) Corrective : แก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้ว่าจะเกิดสิ่งที่มีประวัติอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

๒) Detective : เผื่อระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง ทำอย่างไรจะตรวจพบต้องสอดส่องตั้งแต่แรก
ตั้งข้อบ่งชี้บางเรื่องที่น่าสงสัยทำการลดระดับความเสี่ยงนั้น หรือให้ข้อมูลเบาะแสนั้นแก่ผู้บริหาร

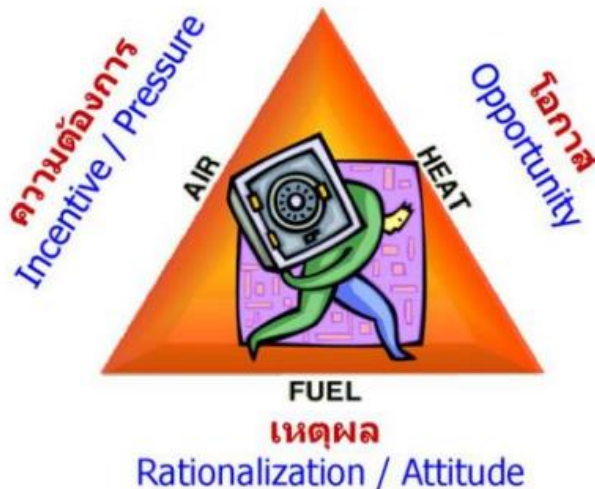
๓) Preventive : ป้องกัน หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่นำไปสู่การสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิดในส่วนที่พฤติกรรม
ที่เคยรับรู้ว่าจะเคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำอีก (Known Factor) ทั้งที่รู้ว่าทำไปมีความเสี่ยง
ต่อการทุจริต จะต้องหลีกเลี่ยงด้วยการปรับ Workflow ใหม่ไม่เปิดช่องว่างให้การทุจริตเข้ามาได้อีก

๔) Forecasting : การพยากรณ์ประมาณการสิ่งที่จะอาจเกิดขึ้นและป้องกันป้องปรามล่วงหน้า
ในเรื่องประเด็นที่ไม่คุ้นเคย ในส่วนที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต
(Unknown Factor)

๒.๓ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

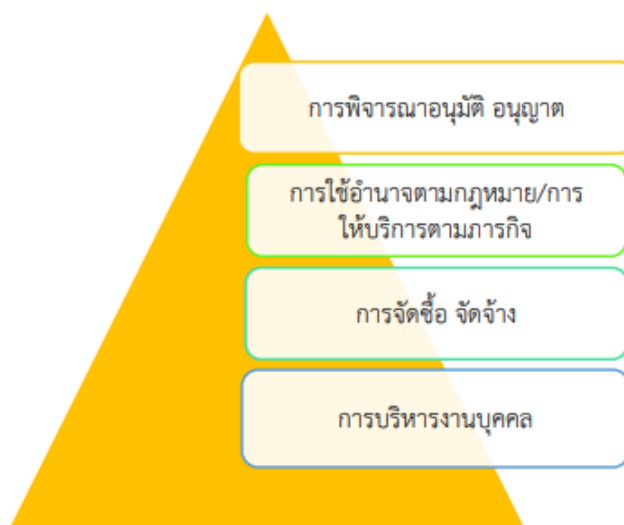
องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดัน
หรือแรงจูงใจ Opportunity หรือโอกาสซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม กำกับควบคุม
ภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือการหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎีสามเหลี่ยม
การทุจริต (Fraud Triangle)

สามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

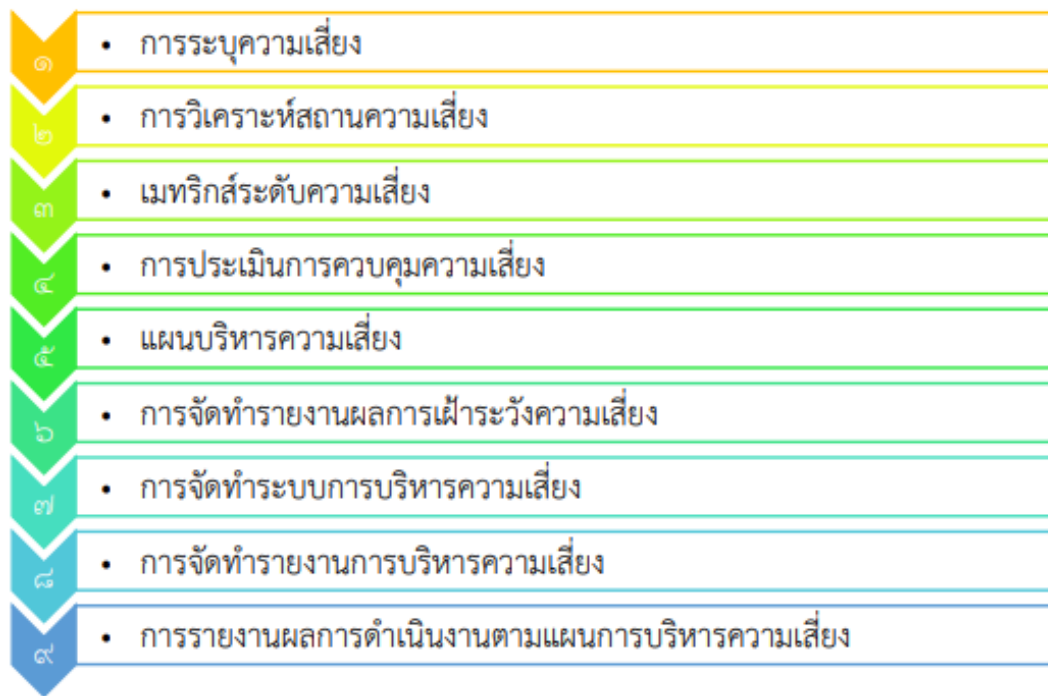
๒.๔ ขอบเขตประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน
การแบ่งประเภทความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

- ๑) ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติอนุญาต (เฉพาะหน่วยงานที่มีภารกิจให้บริการประชาชนอนุมัติหรืออนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘)
- ๒) ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ
- ๓) ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการจัดซื้อจัดจ้าง
- ๔) ความเสี่ยงการทุจริตในการบริหารงานบุคคล

๒.๕ ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริตที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบน

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๙ ขั้นตอน ดังนี้

วิธีการประเมินความการทุจริต

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ดำเนินการผ่าน ๓ ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

๑. กำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต เป็นขั้นตอนก่อนทำการประเมินความเสี่ยงของหน่วยงานที่ต้องกำหนดเกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการหรือโครงการ ที่ทำการประเมินตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือ ด้านโอกาส ก้านผลกระทบ

โอกาสที่จะเกิด (Likelihood) พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงในช่วงเวลาหนึ่งในรูปแบบของความถี่หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ

ผลกระทบ (Impact) การวัดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้น โดยสามารถแบ่งผลกระทบเป็นด้านการเงิน และผลกระทบที่ไม่ใช่การเงิน

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score)

Risk Score					
โอกาสเกิด	ผลกระทบ				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	สูง	สูง	สูงมาก	สูงมาก	สูงมาก
๔	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก	สูงมาก
๓	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก
๒	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก
๑	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

สถานะสีเขียว : ความเสี่ยงระดับต่ำ

สถานะสีเหลือง : ความเสี่ยงระดับปานกลาง และสามารถให้ความรอบคอบระมัดระวังในระหว่างปฏิบัติงานตามปกติ ควบคุมดูแลได้

สถานะสีส้ม : ความเสี่ยงระดับสูง เป็นกระบวนการงานที่มีผู้เกี่ยวข้องหลายคนหลายหน่วยงานภายในองค์กร มีหลายขั้นตอนจนยากต่อการควบคุม หรือไม่มีอำนาจควบคุมข้ามหน่วยงานตามหน้าที่ปกติ

สถานะสีแดง : ความเสี่ยงระดับสูงมาก เป็นกระบวนการงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก คนที่ไม่รู้จัก ไม่สามารถตรวจสอบได้ชัดเจน ไม่สามารถกำกับติดตามได้อย่างใกล้ชิดหรืออย่างสม่ำเสมอ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เป็นขั้นตอนการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตและการจัดระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต โดยการอธิบายรายละเอียดเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริตว่ามีรูปแบบพฤติการณ์การทุจริตที่ในแต่ละขั้นตอนในการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินให้มีความชัดเจนมากที่สุด โดย อาจค้นหาจากความเสี่ยงที่เคยเกิดหรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูง/มีประวัติอยู่แล้ว (Known Factor) และไม่เคยเกิด หรือไม่มีประวัติมาก่อนแต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่า มีโอกาสเกิด (Unknown Factor)

การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตและประพฤตินิชอบ

เป็นการกำหนดวิธีการหรือแนวทางเพื่อควบคุมหรือลดโอกาสความเสี่ยงการทุจริตโดยการนำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินของหน่วยงานที่มีอยู่ใน ปัจจุบันมาทำการประเมินว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใดเพื่อพิจารณาจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตเพิ่มเติม ทั้งนี้ควรเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับความเสี่ยงที่ประเมินไว้และต้องมีการติดตามเพื่อประเมินการบริหารความเสี่ยงการทุจริตในกิจกรรมตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตที่กำหนดไว้

เกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบของเทศบาลตำบลศรีสำราญ

เทศบาลตำบลศรีสำราญ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในประเภทความเสี่ยงในความโปร่งใสและการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ การประเมินความเสี่ยง ที่อาจเกิดการ ให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงาน เพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกันและลดโอกาสการทุจริตในการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลศรีสำราญประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood) และเกณฑ์ผลกระทบ (Impact) ดังนี้

๑. เกณฑ์โอกาสที่จะเกิดการทุจริต (Likelihood)

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นเป็นประจำ
๔	สูง	มีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยครั้ง
๓	ปานกลาง	มีโอกาสเกิดขึ้นบางครั้ง
๒	น้อย	มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยมาก
๑	น้อยมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นยาก

๒. เกณฑ์ผลกระทบ (Impact)

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	กระทบต่องบประมาณ/หรือความเชื่อมั่นของสังคมระดับสูงมาก
๔	สูง	กระทบต่องบประมาณ/หรือความเชื่อมั่นของสังคมระดับสูง
๓	ปานกลาง	กระทบต่องบประมาณ/หรือความเชื่อมั่นของสังคมระดับปานกลาง
๒	น้อย	กระทบต่องบประมาณ/หรือความเชื่อมั่นของสังคมระดับต่ำ
๑	น้อยมาก	กระทบต่องบประมาณ/หรือความเชื่อมั่นของสังคมระดับต่ำมาก

๓. เกณฑ์การวัดระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score)

Risk Score					
โอกาสเกิด	ผลกระทบ				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	สูง	สูง	สูงมาก	สูงมาก	สูงมาก
๔	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก	สูงมาก
๓	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก
๒	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก
๑	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง

หมายเหตุ : ระดับความเสี่ยง = โอกาส x ผลกระทบ

ลำดับ	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก	๑๕ - ๒๕ คะแนน
๒	ความเสี่ยงระดับสูง	๙ - ๑๔ คะแนน
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง	๕ - ๘ คะแนน
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ	๑ - ๔ คะแนน

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบของเทศบาลตำบลศรีสำราญ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าความเสี่ยงเสี่ยงที่อาจเกิดจากการให้หรือรับสินบนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ของเทศบาลตำบลศรีสำราญ ได้ ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. การอนุมัติอนุญาต (ภารกิจให้บริการประชาชนอนุมัติหรืออนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘)

๒. การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ

๓. การจัดซื้อจัดจ้าง

๔. การบริหารงานบุคคล

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘
เทศบาลตำบลศรีสำราญ อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ

ลำดับ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง				วิธีการในการบริหารจัดการ ความเสี่ยง	ผู้รับผิดชอบ
			ต่ำ	กลาง	สูง	สูงมาก		
๑	การอนุมัติอนุญาตตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่อาจเรียกรับสินบนในระหว่างการตรวจรับงาน ตรวจสอบเอกสาร หลักฐานในการประกอบการพิจารณา อนุมัติ/อนุญาต - การรับรับสินบนเพื่อออกใบอนุญาตก่อสร้างโดยไม่ตรวจสอบให้ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลหนึ่ง 		✓			<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำคู่มือสำหรับประชาชน ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการยื่นคำขอ ขึ้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ผู้ขออนุญาตจะต้องยื่นมาพร้อมกับคำขอ และเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของเทศบาลตำบลศรีสำราญ - จัดทำหลักเกณฑ์ มาตรการป้องกันกรรับสินบนตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและเผยแพร่แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้ปฏิบัติ 	ทุกส่วนราชการ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘
เทศบาลตำบลศรีสำราญ อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ

ลำดับ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง				วิธีการในการบริหารจัดการ ความเสี่ยง	ผู้รับผิดชอบ
			ต่ำ	กลาง	สูง	สูงมาก		
๒	ความเสี่ยงการทุจริตในการใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - การรับสินบนจากบุคคลอื่น เพื่อให้บุคคลนั้นได้ประโยชน์กว่าอีกคนหนึ่ง - การใช้อำนาจในการเรียกรับทรัพย์สินเพื่อความสะดวก และรวดเร็วในการบริการ 		✓			<ul style="list-style-type: none"> - หากมีสถานการณ์ การให้ของขวัญ ควรปฏิเสธการรับของขวัญ ของกำนัล โดยอธิบายว่าเป็นการขัดต่อกฎหมาย นโยบายของรัฐ - เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร และเจ้าหน้าที่ - จัดทำประกาศ มาตรการป้องกันการเรียกรับสินบน 	ทุกส่วนราชการ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘
เทศบาลตำบลศรีสำราญ อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ

ลำดับ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง				วิธีการในการบริหารจัดการ ความเสี่ยง	ผู้รับผิดชอบ
			ต่ำ	กลาง	สูง	สูงมาก		
๓	ความเสี่ยงการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการรับสินบนเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการ - การรับสินบนเพื่อกำหนดร่างขอบเขตงาน/คุณลักษณะของสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสินค้าหรือบริการของบริษัทใดบริษัทหนึ่ง 		✓			<ul style="list-style-type: none"> - มีการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน - มีขั้นตอนเสนอการเห็นชอบผ่านสายงานตามลำดับและมีการกำหนดอำนาจอนุมัติตามวงเงินที่เหมาะสม - ผู้บังคับบัญชามีการควบคุมและติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิดมีการสอบทานและกำกับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด 	ทุกส่วน ราชการ

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘
เทศบาลตำบลศรีสำราญ อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ

ลำดับ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง				วิธีการในการบริหารจัดการ ความเสี่ยง	ผู้รับผิดชอบ
			ต่ำ	กลาง	สูง	สูงมาก		
๔	การบริหารงานบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> - มีการรับสินบนเพื่อให้พนักงานเข้าทำงาน/ค่าแรกเข้า - มีการเรียกรับสินบนเพื่อเอื้อต่อการประเมินการเลื่อนขั้นเงินเดือนไม่เป็นธรรม 		✓			<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารงานบุคคลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม - กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาให้ คะแนนให้มีความชัดเจน เพื่อลดการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการสรรหา 	สำนัก ปลัดเทศบาล